

Socialnämnden Sydväst

– granskning av verksamhetsåret 2022

2023-03-21

Så kommunicerar vi våra granskningar

Varje år publicerar stadsrevisionen i Göteborgs Stad sina granskningsresultat på följande sätt:

Publikation	Innehåll
Revisionsredogörelse	Här presenterar stadsrevisionen granskningen av nämnderna. I redogörelserna framgår revisorernas iakttagelser, bedömningar och rekommendationer, i syfte att förbättra verksamheterna.
Revisionsberättelse	Revisorerna upprättar en revisionsberättelse per nämnd. I berättelserna uttalar de sig om nämndernas verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om nämndens interna kontroll har varit tillräcklig.
Granskningsredogörelse	Här presenterar stadsrevisionen granskningen av bolagen. I redogörelserna framgår iakttagelser, bedömningar och rekommendationer, i syfte att förbättra verksamheterna.
Granskningsrapport	Lekmannarevisorerna upprättar en granskningsrapport per bolag. I rapporterna uttalar sig lekmannarevisorerna om bolagen har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll har varit tillräcklig.
Revisionsrapport	Här presenterar stadsrevisionen särskilda granskningar som i regel rör flera nämnder och/eller bolag – så kallade projektgranskningar. I rapporterna framgår revisorernas iakttagelser, bedömningar och rekommendationer, i syfte att förbättra verksamheterna.
Rapportsammandrag	I rapportsammandragen sammanfattar stadsrevisionen sina revisionsrapporter.
Revisionsberättelse för Göteborgs Stad	Revisorerna upprättar en revisionsberättelse som omfattar kommunens samlade verksamhet. Berättelsen innehåller uttalanden i ansvarsfrågan samt uttalanden om Göteborgs Stads årsredovisning och resultat.
Årsredogörelse	Årsredogörelsen upprättas av stadsrevisionen och innehåller en beskrivning och sammanfattning av de genomförda granskningarna under året.

Mars 2023

Titel: Socialnämnden Sydväst – granskning av verksamhetsåret 2022

Diarienummer: 0171/22

Stadsrevisionen i Göteborgs Stad

Yrkesrevisor: Jennie Sidiropoulos

www.goteborg.se/stadsrevisionen

Innehåll

1	Sammanfattning	5
1.1	Bedömning	5
1.2	Sammanställning av rekommendationer	6
2	Grundläggande granskning	7
2.1	Bedömning	7
2.2	Iakttagelser	7
3	Familjehemsplaceringar	8
3.1	Bedömning	9
3.2	Iakttagelser	9
4	Användning av verksamhetsfordon och inköp av drivmedel ..	15
5	Granskning av räkenskaper och bokslut	16
5.1	Översiktlig granskning av delårsrapport	16
5.2	Granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner	16
5.3	Granskning av årsbokslut	17
6	Uppföljning av tidigare granskning	17
6.1	Uppföljning av hantering av orosanmälningar	18
6.2	Uppföljning av ekonomiskt bistånd	19
6.3	Uppföljning av den interna kontrollen av intäktprocessen vad gäller bostadshyror	19
7	Stadsrevisionens uppdrag och rapportering	21
8	Språkbruk och revisionsstermer	21

1 Sammanfattning

Nämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande föreskrifter och enligt de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt. Nämnden ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Revisorernas uppdrag är att granska räkenskaper, verksamhet och intern kontroll för verksamheten.

Granskningen av nämndens verksamhet omfattar en grundläggande del, som är en översiktlig granskning av nämndens ledning och styrning samt interna kontroll, två fördjupningar samt uppföljning av tidigare års granskning.

Granskningen av nämndens räkenskaper och bokslut omfattar en översiktlig granskning av delårsrapport, granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner samt granskning av årsbokslut.

Vi redovisar våra granskningar genom att först beskriva stadsrevisionens bedömningar. Därefter redogör vi för våra iakttagelser.

1.1 Bedömning

Stadsrevisionens sammanfattande bedömning är att delar av nämndens verksamhet behöver förbättras. Därför lämnar vi rekommendationer till nämnden. I övrigt bedömer vi att nämnden har skött verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, att nämndens ekonomiska resultat i allt väsentligt är rättvisande samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

Nedan redogör vi kort för respektive område som omfattas av årets granskning. Därefter följer en tabell med de rekommendationer vi lämnar.

- **Grundläggande granskning:** Den grundläggande granskningen syftar till att översiktligt bedöma nämndens ledning och styrning samt interna kontroll. Vår översiktliga bedömning är att nämnden har en tillfredsställande ledning och styrning samt tillräcklig intern kontroll inom de områden som vi har granskat.
- **Granskning av familjehemsplaceringar:** Granskningen syftar till att bedöma om nämndens arbete med familjehemsplaceringar bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Vår samlade bedömning är att nämndens arbete i allt väsentligt bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Det finns dock förbättringsområden. Vi lämnar därför en rekommendation till nämnden (se tabellen sist i sammanfattningen).
- **Granskning av användning av verksamhetsfordon och inköp av drivmedel:** Syftet med granskningen är att bedöma om nämnden har en tillfredsställande styrning, kontroll och uppföljning som minskar risken för oegentligheter vid användning av verksamhetsfordon samt inköp av drivmedel. Den sammanvägda bedömningen är att nämnden i allt väsentligt

har fungerande rutiner men att det finns områden som kan stärkas. Vi lämnar därför en rekommendation till nämnden (se tabellen sist i sammanfattningen).

- **Delårsrapport:** Granskningen av delårsrapporten är översiktlig. Det innebär att den är inriktad på en övergripande analys och inte på detaljer i redovisningen. Det har i vår översiktliga granskning av delårsrapporten per augusti inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att resultatet i delårsrapporten inte, i allt väsentligt, är upprättat i enlighet med gällande föreskrifter och god redovisningssed.
- **Granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner:** Granskningen av nämndens interna kontroll i redovisningsrutiner omfattar löneprocessen, intäktsprocessen, inköpsprocessen, bokslutsprocessen och utbetalning av bidrag. Vår bedömning är att den interna kontrollen inom de granskade processerna i allt väsentligt är tillfredsställande.
- **Årsbokslut:** Granskningen av nämndens bokslut för verksamhetsåret 2022 omfattar upprättad årsrapport. Årsrapporten är i allt väsentligt upprättad enligt god redovisningssed och bedöms ge en rättvisande bild av nämndens ekonomiska resultat per den 31 december.
- **Uppföljning av hantering av orosanmälningar:** Stadsrevisionen granskade år 2021 nämndens hantering av orosanmälningar. Granskningen resulterade i att vi lämnade tre rekommendationer till nämnden. Vår uppföljande granskning visar att rekommendationerna är omhändertagna.
- **Uppföljning av ekonomiskt bistånd:** Stadsrevisionen granskade år 2021 nämndens interna styrning och kontroll vad gäller ekonomiskt bistånd. Granskningen resulterade i att vi lämnade en rekommendation till nämnden. Vår uppföljande granskning visar att rekommendationen är omhändertagen.
- **Uppföljning av den interna kontrollen av intäktsprocessen vad gäller bostadshyror:** Stadsrevisionen granskade år 2021 nämndens arbete med intern kontroll i intäktsprocessen. Granskningen resulterade i att vi lämnade en rekommendation till nämnden angående bostadshyror. Vår uppföljande granskning visar att rekommendationen är omhändertagen.

1.2 Sammanställning av rekommendationer

Område	Rekommendation
Familjehemsplaceringar	Stadsrevisionen rekommenderar socialnämnden Syd- väst att säkerställa att egenkontroller genomförs enligt beslutad rutin.
Användning av verksamhetsfordon och inköp av drivmedel	Stadsrevisionen rekommenderar socialnämnden Syd- väst att slutföra det pågående arbetet med att ta fram förvaltningsövergripande rutiner för användningen av verksamhetsfordon.

2 Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen syftar till att översiktligt bedöma nämndens ledning och styrning samt interna kontroll. Styrningen och kontrollen ska vara tillräcklig för att leva upp till mål, beslut och föreskrifter.

Den grundläggande granskningen består av tre övergripande revisionsfrågor:

- Har nämnden genomfört sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt?
- Har nämnden en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi?
- Har nämnden sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig?

Granskningen är avvikelsebaserad och fokuserar i huvudsak på nämndens övergripande systematik, strukturer och arbetssätt.

2.1 Bedömning

Vår bedömning utifrån en översiktlig granskning är att nämnden har genomfört sitt grunduppdrag och arbetat med fullmäktiges mål och uppdrag på ett ändamålsenligt sätt. Vi bedömer även att nämnden i allt väsentligt har ett ändamålsenligt beslutsfattande.

Vi bedömer att nämnden har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi.

Slutligen är vår bedömning att nämnden har sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig.

2.2 Iakttagelser

2.2.1 Har nämnden genomfört sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt?

Nämnden ska genomföra sitt grunduppdrag enligt reglementet samt enligt de mål och riktlinjer som fullmäktige har beslutat om. Fullmäktige har genom budgeten gett varje nämnd specifika mål som ska uppnås och uppdrag som ska genomföras. Vi har översiktligt granskat hur nämnden har genomfört sitt grunduppdrag och arbetat med fullmäktiges specifika mål och uppdrag. Vi har även granskat nämndens protokoll och beslutsunderlag.

Granskningen visar att nämnden har planerat och genomfört grunduppdraget i enlighet med reglementet och uppdrag i fullmäktiges budget.

Vår granskning av nämndens måluppfyllelse visar att nämnden har beslutat om indikatorer för de nämndspecifika målen. Målen har följts upp i

delårsrapporterna och i årsrapporten. Nämnden rapporterar måluppfyllelse för sina nämndspecifika mål. Inga väsentliga avvikelser har noterats i nämndens beslutsfattande.

2.2.2 Har nämnden en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi?

Nämnden ska se till att verksamheten bedrivs inom de ekonomiska ramarna som fullmäktige har gett verksamheten. Nämnden ska också se till att det finns en kontinuerlig ekonomisk uppföljning och rapportering. Vi har översiktligt granskat nämndens styrning av ekonomin samt dess ekonomiska uppföljning och rapportering.

Vår granskning visar att nämnden har bedrivit verksamheten inom de ekonomiska ramarna för året. Granskningen visar vidare att nämnden har genomfört en kontinuerlig uppföljning och rapportering av sin ekonomi.

2.2.3 Har nämnden sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig?

Nämnden ska se till att det finns ett systematiskt arbete med intern styrning och kontroll och riskhantering inom väsentliga områden. Nämnden ska även följa upp och utvärdera detta arbete. Vi har översiktligt granskat nämndens interna styrning, uppföljning och kontroll.

Vår granskning visar att nämnden har upprättat en samlad riskbild och en internkontrollplan. Riskhantering har skett inom väsentliga områden. Granskningen visar även att den interna kontrollen har följts upp och att nämndens system för styrning, uppföljning och kontroll har utvärderats.

3 Familjehemsplaceringar

Granskningens syfte är att bedöma om nämndens arbete med familjehemsplaceringar bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Granskningen har genomförts i samtliga fyra socialnämnder och omfattar barn som har placerats i familjehem och inte de barn som placerats i hem för vård eller boende (HVB) eller jourhem. Granskningen omfattar nämndens styrning, uppföljning och kontroll av familjehemsvården. Den avser inte familjehemsutredningen eller bedömningen av hemmets lämplighet i förhållande till det aktuella barnet. Granskningen har genomförts genom intervjuer, dokumentstudier och stickprovsgranskning av tio ärenden i respektive nämnd. Utöver detta har respektive förvaltning själva fått granska fem ärenden och återkoppla resultatet till stadsrevisionen.

Revisionskriterierna för denna granskning är:

- lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)
- Socialstyrelsen (2016) Utredda barn och unga. Handbok för socialtjänstens arbete enligt socialtjänstlagen
- Socialstyrelsens allmänna råd om handläggning av ärenden som gäller barn och unga (SOSFS 2014:6)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2014:5)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, eller hem för vård eller boende (SOSFS 2012:11)
- socialtjänstförordningen 3 kap. 1 §, 5 kap. 1a §
- socialtjänstlagen (SoL) 6 kap och 11 kap.

3.1 Bedömning

Vår samlade bedömning är att nämndens arbete med familjehemsplaceringar i allt väsentligt bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Granskningen visar att rutiner finns och efterlevs i stor utsträckning men att verksamheten under delar av året inte har genomfört några egenkontroller. Vår aktgranskning och förvaltningens egengranskning visar på ett fåtal avvikelser. De utvecklingsområden som finns gäller framför allt att genomföra egenkontroller i enlighet med den nya rutinen. Därtill ser vi att dokumentationen av barnets syn på planeringen och genomförandet av vården kan stärkas. Förvaltningen arbetar löpande för att göra barnet delaktig och informera sig om barnets syn, däremot har detta arbete inte alltid synliggjorts i den granskade dokumentationen.

Slutligen kan vi konstatera att de faktorer som enligt förvaltningen utgör de största riskerna för barnets bästa är personalomsättning, brist på familjehem samt bristen på och utbildning till familjehem. Stadsrevisionen vill understryka vikten av att nämnden beaktar de risker som identifierats i granskningen.

Vi lämnar även följande rekommendation:

Stadsrevisionen rekommenderar socialnämnden Sydväst att säkerställa att egenkontroller genomförs enligt beslutad rutin.

3.2 Iakttagelser

En placering utanför det egna hemmet är ett stort ingrepp i det enskilda barnets liv och får också stora konsekvenser för den övriga familjen. Socialtjänsten ska noga följa och stödja barn som på något sätt har omhändertagits för samhälls-

vård. Om socialtjänsten inte utreder och följer upp familjehemsplaceringar i enlighet med socialtjänstlagens krav och intentioner finns risk för att samhället inte kan erbjuda det skydd och det stöd som barnet har rätt till. Det finns också risk för att insatsens förväntade effekt blir otydlig och därmed riskerar insatsen även att bli för kort eller onödigt lång. Det är avdelningen Barn- och unga i socialförvaltningen Sydväst som ansvarar för att följa familjehemsplacerade barn. Nedan redogör vi för nämndens styrning, uppföljning och kontroll utifrån krav i lag, förordningar och föreskrifter.

3.2.1 Det tredelade föräldraskapet

När ett barn placeras för vård utanför hemmet har vårdnadshavare, socialnämnd och familjehemmet ett delat ansvar för att tillgodose barnets behov av omsorg, trygghet, fostran, tillsyn och uppsikt. Detta delade ansvar kallas ibland för det tredelade föräldraskapet. Socialnämnden har en viktig roll som samordnare i det tredelade föräldraskapet. Nämnden ska lämna vårdnadshavarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver och bör ge dem stöd i sin föräldraroll och i sin kontakt med de som vårdar barnet. Socialnämnden ska även erbjuda stöd och hjälp till de som vårdar barn i familjehem.¹

Barnsekreteraren har en central roll i att samordna samverkan kring barnet. Utöver att barnsekreteraren ska vara barnets röst och bevaka barnets bästa är det barnsekreteraren som har kontakt med vårdnadshavarna. Vårdnadshavares behov av stöd varierar, och barnsekreterarna arbetar kontinuerligt för att vårdnadshavarna får det stöd de behöver. Detta kan vara en mycket tidskrävande uppgift då vissa vårdnadshavare har omfattande behov.

Aktgranskningen visar att kontakt med vårdnadshavare dokumenteras och går att följa i barnets akt. Barnsekreteraren har även kontakt med familjehemssekreteraren eller familjehemskonsulenten² som ansvarar för att stötta familjehemmet. Aktgranskningen visar även att kontakten med familjehemssekreteraren/konsulenten dokumenteras i barnets akt.

Familjehemmens behov varierar, dels utifrån det aktuella barnets behov dels utifrån hemmets grundkompetens och förutsättningar. Förvaltningen ser ett ökat behov av stöd bland annat i form av mer utbildning till familjehemmen. Komplexiteten i ärenden och barnens behov uppges ha ökat. Stöd till familjehemmen är centralt för att motverka sammanbrott i vården, det vill säga att en placering avbryts oplanerat. En vanlig orsak till sammanbrott är att barnets vårdbehov inte har kunnat tillgodoses och berörda barn kan därmed befinna sig i en särskilt utsatt situation. Förvaltningen uppger att de arbetar aktivt med att utbilda familjehemmen för att stärka dem i deras uppdrag.

¹ 6 kap. 7 samt 7a § SoL.

² Familjehem som inte är stadens egen regi har ingen familjehemssekreterare utan en familjehemskonsulent som är anställd i det privata bolag som det upphandlade familjehemmet är knutet till.

3.2.2 Vårdplan och genomförandeplan

För att synliggöra vilka behov barnet har och hur de ska tillgodoses ska vård- och genomförandeplaner upprättas.³ En vårdplan ska beskriva målet med vården, de särskilda insatser som behövs och hur barnets umgänge med föräldrar och närstående ska utformas. Av vårdplanen ska det också framgå hur barnet och vårdnadshavare ser på den planerade vården.⁴ Planen ska så långt möjligt upprättas i samråd med vårdnadshavarna och barnet själv, beroende på ålder och mognad.⁵

Vårdplanen kompletteras i samband med placeringen med en genomförandeplan som beskriver hur insatserna konkret ska genomföras.

En genomförandeplan tydliggör ansvar och roller mellan den som ger vården (familjehemmet), vårdnadshavaren, socialtjänsten och eventuellt andra verksamheter. Syftet med genomförandeplanen är att bidra till att vården planeras, bedrivs målinriktat och följs upp. Genomförandeplanen ska beskriva barnets syn på genomförandet av den planerade vården.⁶ Socialnämnden ska verka för att barnet och vårdnadshavaren deltar i arbetet med genomförandeplanen.⁷

Granskningen visar att vårdplaner i stort upprättas i enlighet med gällande föreskrifter. Förvaltningens egengranskning visar däremot att genomförandeplan saknas i något fall. Det framkommer i intervjuerna att vissa handläggare behöver mer stöd för att se den röda tråden mellan vårdplanen och genomförandeplanen. Handläggarna vet att genomförandeplanen ska upprättas, men alla kanske inte alltid vet varför.

I intervjuer beskriver förvaltningen olika metoder som används för att göra barn delaktiga i upprättandet av vårdplan och genomförandeplan. Metod och tillvägagångssätt utgår från barnets ålder och mognad. Barnets bästa och delaktighet beskrivs som central i all planering. Aktgranskningen visar på vissa avvikelser, men i de flesta fall framkommer att barnet har varit delaktigt i planeringen.

Barnets syn på den planerade vården ska framgå av vårdplanen. Vi kan i aktgranskningen se att detta saknas i något fall. Förvaltningens egengranskning visar att barnets syn på vården inte alltid beskrivs på ett utförligt sätt även om det framgår att det finns ett samtycke till vården. Barnets syn på genomförandet av den planerade vården har inte heller synliggjorts i samtliga genomförandeplaner.

³ 11 kap. 3 § SoL.

⁴ 5 kap. § 1 första stycket SoF.

⁵ Jfr 11 kap. 10 § SoL samt 1 och 36 §§ LVU. Se även prop. 2000/0180 s. 106.

⁶ 5 kap. 1a § andra stycket SoF,

⁷ SOSFS 2012:11,

3.2.3 Socialtjänsten ska noga följa vården

Socialnämnden ska noga följa vården av de barn som vårdas i ett familjehem.⁸ Det primära syftet med att följa vården är att se till att barnet har det bra. Uppföljningen ska säkerställa att vården är rättssäker, trygg och utgår från barnets behov. Den ska utgå från de vård- respektive genomförandeplaner som upprättats. Uppföljningen är viktigt för nämndens omprövning av vården och för att nämnden ska kunna avgöra om vården ska fortgå eller upphöra. Uppföljningar är också en förutsättning för att uppmärksamma eventuella missförhållanden i det hem där barnet eller den unge är placerat.⁹ Lagstiftningen anger att uppföljningen främst ska ske genom regelbundna personliga besök, enskilda samtal med barnet, samtal med den eller dem som tagit emot barnet i sitt hem, och samtal med vårdnadshavarna.¹⁰ Socialnämnden ska även särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående. Det ska även finnas en särskilt utsedd socialsekreterare för barnet.¹¹

När ett barn placeras i familjehem ansvarar den utredande socialsekreteraren för ärendet fram till det första övervägandet eller omprövningen som sker efter sex månader. Därefter lämnar socialsekreteraren över ärendet över till en barnsekreterare på barnsekreterarenheten. Det finns en specifik rutin för hur överlämningen av ärenden ska gå till. I intervjuer beskriver förvaltningen att överlämningarna i regel fungerar väl. Om det finns möjlighet genomförs ett möte i familjehemmet med utredande socialsekreterare, familjehemssekreterare och barnsekreterare.

Förvaltningen beskriver att utgångspunkten i all planering och uppföljning är datumet för nästa övervägande/omprövning. Granskningen visar att nämndens uppföljning huvudsakligen sker i enlighet med krav i lag och föreskrifter. Vi noterar även att dokumentationen av den löpande uppföljningen varierar i mängd och kvalitet. Förvaltningen uppger att det pågår ett ständigt förbättringsarbete kopplat till löpande dokumentation.

I de allra flesta akterna framgår att socialtjänsten har gjort regelbundna personliga besök och genomfört enskilda samtal med barnet. Antalet möten och formerna för mötena anpassas efter barnets ålder och behov. Aktgranskningen och förvaltningens egengranskning visar att det ibland är svårt att utläsa ur dokumentationen hur ofta besök i familjehemmet har genomförts. Det är vanligt att barnsekreteraren har ytterligare kontakt med barnet per sms, telefon eller videosamtal, något som vi ser dokumenteras i journalen. Förvaltningen beskriver att de arbetar för att anpassa den löpande uppföljningen utifrån barnets ålder och mognad och ger exempel på olika former av metodstöd.

⁸ 6 kap. SoL och 13 a § LVU.

⁹ Prop. 2012/13:10.

¹⁰ 6 kap. 7 b § SoL, 13 a § LVU.

¹¹ 6 kap. 7 c § första stycket SoL.

Varje barnsekreterare har mellan 12 och 15 ärenden. Därutöver är de medhandläggare på ytterligare ett antal ärenden. Genom medhandläggarskapet minskar sårbarheten för att ärenden inte följs upp eller bevakas vid exempelvis längre sjukfrånvaro. Ett exempel på resurskrävande arbetsuppgifter som lyfts i intervjuerna är kontakten med vårdnadshavare.

3.2.4 Övervägande och omprövning

Socialnämnden är skyldig att minst en gång var sjätte månad överväga om vård i ett annat hem än det egna fortfarande behövs. För att nämnden ska kunna fullgöra sin skyldighet att följa vården behöver nämnden därför löpande, minst en gång var sjätte månad, få information om ärendet och om hur vården har bedrivits. Övervägandet ska dokumenteras i barnets akt. Det kan vara naturligt att utgå från vårdplanen vid övervägandet, eftersom vårdplanen ska beskriva målet med vården.¹²

Har den unge beretts vård med stöd av 3 § LVU ska socialnämnden inom sex månader från dagen för verkställighet pröva om vården ska upphöra. Denna fråga ska därefter prövas fortlöpande var sjätte månad.¹³ Omprövning av vården är en formell prövning och ett beslut ska fattas. Omprövningen ska avse frågan om de omständigheter som gjorde att vården var nödvändig fortfarande föreligger och om vården även fortsättningsvis behöver ges med stöd av LVU. Det är den unges behandlingsbehov som ska bestämma hur länge vården ska bestå. Det kan vara naturligt att utgå från vårdplanen vid omprövningen, eftersom vårdplanen ska beskriva målet med vården.¹⁴

Granskningen visar att nämnden genomför omprövningar respektive överväganden i enlighet med gällande lagkrav. Aktgranskningen visar inte på några avvikelser. Vid omprövningar/överväganden har vårdplanen följts upp och nämnden har särskilt uppmärksammat barnets hälsa, utveckling, skolgång, familje- och sociala relationer.

3.2.5 Barnets bästa

Vad som är bäst för barnet ska vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör barn inom socialtjänsten. Socialtjänstlagen uttrycker även att ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör denne. Om barnet inte framför sina åsikter, ska hens inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. När en åtgärd rör ett barn ska barnet också få relevant information.¹⁵

Förvaltningen uppger att deras arbete genomsyras av principen kring barnets bästa. Förvaltningen beskriver att barnets ålder och mognad avgör vilken metod

¹² 5 kap. 1 a § SoF

¹³ 13 § andra stycket LVU

¹⁴ 5 kap. 1 a § SoF

¹⁵ 11 kap. 10 § SoL.

eller tillvägagångssätt som används för att göra barnet delaktig och kartlägga hans inställning. Förvaltningen använder BBIC (barns behov i centrum) vilket är ett arbetssätt och en struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av myndighetsutövningen.¹⁶ Vi kan utifrån aktgranskningen konstatera att BBIC-mallarna används i stor utsträckning.

I intervjuerna med förvaltningen framkommer tre risker kopplat till barnens bästa. Det första är personalomsättning. När socialsekreterare byts ut finns det alltid en risk att information faller bort och förutsättningarna för samverkan i det tredelade föräldraskapet kan försämrats. Byte av personal innebär även försämrad kontinuitet för barnet. Att möta många socialsekreterare kan innebära en påfrestning för barnet och påverkar negativt förvaltningens förutsättningar för att bevaka barnets bästa. Samtidigt ökar belastningen på dem som arbetar kvar.

Bristen på familjehem beskrivs som den andra stora risken för barnets bästa. Förvaltningen beskriver att det är svårt att hitta stabila familjehem som klarar av uppdraget. De uppger även att det kan uppstå svårigheter vad gäller samverkan kring och uppföljning av barn placerade i upphandlade/köpta familjehem, så kallade konsulentstödda familjehem.

Den tredje utmaningen som lyfts är familjehemmens kompetens och behov av utbildning. Förvaltningen menar att kunskaperna kring vad trauman innebär för barn behöver stärkas. Det skulle ge familjehemmen förutsättningar att bättre hantera svåra situationer som kan uppstå.

3.2.6 Rutiner och egenkontroller

Nämnden har enligt socialtjänstlagen ett övergripande ansvar för att socialtjänstens insatser är av god kvalitet. Kvalitet i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Vidare är nämnden, enligt kommunallagen, ansvarig för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande regelverk och att den interna kontrollen är tillräcklig. Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete framgår att den som bedriver socialtjänst ansvarar för att det finns de rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet.¹⁷ Nämnden ska också utöva egenkontroll i den omfattning som krävs för att säkra kvaliteten i verksamheten.

I sitt arbete använder förvaltningen Socialstyrelsens handböcker och stadengemensamma rutiner. Mot bakgrund av den nya nämndorganisationen startades ett omfattande arbete upp under 2021 för att uppdatera och ta fram nya gemensamma rutiner för staden. Processen med att uppdatera de stadengemensamma rutinerna är ständigt pågående och arbetet är organiserat i arbetsgrupper där representanter från respektive förvaltning ingår. Utifrån de stadenövergripande styrdokumenterna tas vissa lokala rutiner fram.

¹⁶ BBIC är framtaget av Socialstyrelsen och är anpassat efter socialtjänstens regelverk.

¹⁷ SOSFS 2011:9

I intervjuer uppges att det finns tydliga rutiner i verksamheten. Förvaltningen uppger att dessa kanske inte är kända av alla, men att de kontinuerligt arbetar för att se till att samtliga medarbetare känner till dem.

Förvaltningen har under 2022 tagit fram två rutiner för egenkontroller. Den ena är gemensam för hela förvaltningen och den andra rör specifikt handläggningsprocessen för övrigt bistånd och ekonomiskt bistånd.¹⁸ I rutinen för handläggningsprocessen, som beslutades i maj 2022, anges att barnsekreterarenheten ska granska ett ärende per månad. I samband med detta ska det lokala verksamhetsstödet (LVS) göra ett slumpmässigt urval och granska ärenden tillsammans med 1:e socialsekreterare med hjälp av en checklista.

Granskningen visar att inga dokumenterade egenkontroller har genomförts under 2021–2022 fram till dess att den nya rutinen beslutades. Förvaltningen uppger att fokus efter omorganisationen var att enheten skulle jobba ihop sig och skapa nya gemensamma rutiner. Enheten har börjat utföra egenkontroller utifrån den nya rutinen för handläggningsprocessen en gång varje månad, men vid tiden för granskningen gjordes denna enbart av LVS:en.

Handläggarna har regelbundna ärendegenomgångar tillsammans med 1:e socialsekreterare för att säkerställa handläggningen. Vid varje övervägande görs automatiskt en genomgång eller kontroll av vilken dokumentation som finns.

4 Användning av verksamhetsfordon och inköp av drivmedel

Stadsrevisionen har granskat användning av verksamhetsfordon samt inköp av drivmedel hos Göteborg Energi AB, park- och naturnämnden, lokalnämnden samt socialnämnden Sydväst. Syftet med granskningen har varit att bedöma om nämnderna och styrelsen har en tillfredsställande styrning, uppföljning och kontroll som minskar risken för oegentligheter vid användning av verksamhetsfordon samt inköp av drivmedel.

Stadsrevisionens samlade bedömning är att socialnämnden Sydväst i allt väsentligt har tillfredsställande styrning, uppföljning och kontroll av verksamhetsfordon och drivmedelsinköp. Exempelvis har stickprovsgranskningen av drivmedelsfakturer inte visat på några väsentliga avvikelser. Samtidigt visar granskningen att det finns områden som kan stärkas. Nämnden behöver slutföra det utvecklingsarbete som har påbörjats med att ta fram förvaltningsövergripande rutiner för hela fordonsverksamheten. För att stärka styrningen bör nämnden förtydliga i sina styrande dokument att det inte är tillåtet att använda fordonen eller drivmedelskorterna för privat bruk. Nämnden följer inte upp användningen av

¹⁸ Socialförvaltning Sydvästs rutin för interna mätningar, kontroller och granskningar, beslutad 2022-03-22 samt Rutin egenkontroll handläggningsprocess övrigt bistånd och ekonomiskt bistånd, beslutad 2022-05-01

verksamhetsfordon systematiskt. Det pågår dock ett utvecklingsarbete som på sikt kan öka systematiken i uppföljningen av verksamhetsfordon.

Mot bakgrund av dessa bedömningar lämnar vi följande rekommendation till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar socialnämnden Sydväst att slutföra det pågående arbetet med att ta fram förvaltningsövergripande rutiner för användningen av verksamhetsfordon.

Stadsrevisionen beslutade om revisionsrapporten Användning av verksamhetsfordon samt inköp av drivmedel den 13 december 2022. Rapporten har skickats till nämnden som behöver inkomma med ett yttrande till stadsrevisionen senast den 28 april 2023 om hur rekommendationen kommer att omhändertas.

5 Granskning av räkenskaper och bokslut

Granskningen av räkenskaper och bokslut omfattar följande delar:

- översiktlig granskning av delårsrapport per augusti
- intern kontroll i redovisningsrutiner
- årsbokslut
- uppföljning av intäktprocessen vad gäller bostadshyror.

Nedan redovisas resultatet av granskningen.

5.1 Översiktlig granskning av delårsrapport

Vi granskar delårsrapporten översiktligt, vilket innebär att granskningen är inriktad på en övergripande analys och inte på detaljer i redovisningen. Det har i vår översiktliga granskning av delårsrapporten per augusti inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att resultatet i delårsrapporten inte, i allt väsentligt, är upprättat i enlighet med gällande föreskrifter och god redovisningssed.

5.2 Granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner

Granskningen av nämndens interna kontroll i redovisningsrutiner omfattar följande delar:

- löneprocess
- intäktprocess
- inköpsprocess
- utbetalning av bidrag - ekonomiskt bistånd

- bokslutsprocess.

5.2.1 Bedömning

Stadsrevisionens bedömning är att den interna kontrollen inom de granskade processerna i allt väsentligt är tillfredsställande.

5.2.2 Iakttagelser

Resultatet av granskningen redovisas i den lägesrapport som har skickats till förvaltningen. Lägesrapporten innehåller revisorernas iakttagelser och bedömning tillsammans med förvaltningens kommentarer.

Revisorernas bedömning innehåller förslag på förbättringsåtgärder som syftar till att stärka den interna kontrollen inom granskade rutiner. Det är därför viktigt att förvaltningen ser till att revisorernas förslag till förbättringsåtgärder genomförs i verksamheten.

5.3 Granskning av årsbokslut

Granskningen av nämndens bokslut för verksamhetsåret 2022 omfattar upprättad årsrapport.

5.3.1 Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att nämndens årsrapport är i allt väsentligt upprättad enligt god redovisningssed och bedöms ge en rättvisande bild av nämndens ekonomiska resultat per den 31 december.

5.3.2 Iakttagelser

Granskningen visar att:

- inrapporterat material är korrekt
- nämnden har följt de bokslutsanvisningar och riktlinjer som Göteborgs Stad gett ut
- inga förhållanden som kan skada förtroendet för verksamheten har uppmärksammats.

Inga väsentliga avvikelser i övrigt förekommer.

6 Uppföljning av tidigare granskning

Ibland resulterar våra granskningar i att revisorerna lämnar rekommendationer och/eller kritik. När detta händer följer vi oftast upp detta nästkommande år. Nedan redogör vi för den uppföljning som vi har genomfört i år.

6.1 Uppföljning av hantering av orosanmälningar

Stadsrevisionen granskade år 2021 nämndens hantering av orosanmälningar gällande barn. Granskningen resulterade i att vi riktade följande tre rekommendationer till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar socialnämnden Sydväst att säkerställa att beslut om att inleda eller inte inleda utredning fattas inom 14 dagar i enlighet med gällande lagstiftning.

Stadsrevisionen rekommenderar socialnämnden Sydväst att säkerställa att barnperspektivet beaktas och dokumenteras i den omfattning som krävs enligt gällande lagstiftning.

Stadsrevisionen rekommenderar socialnämnden Sydväst att genomföra och dokumentera egenkontroller för att säkerställa att arbetet med orosanmälningar är av god kvalitet.

Vi har i år följt upp dessa rekommendationer genom att ställa kompletterande frågor till förvaltningen utifrån nämndens yttrande. Förvaltningen har inkommit med skriftliga svar på dessa frågor.

6.1.1 Bedömning

Stadsrevisionen gör bedömningen att nämnden har omhändertagit rekommendationerna.

6.1.2 Iakttagelser

För att säkerställa att förvaltningen inom 14 dagar tar ett beslut om att inleda eller inte inleda en utredning kontakter de vårdnadshavaren via brev och återkommande via telefon. De ser även över bemanningen för att kunna hantera toppar i inflödet. Förvaltningen följer även nyckeltal för att identifiera eventuella mönster i inflödet. Förutom stadengemensamma nyckeltal har avdelningen även identifierat egna som följs månadsvis. Dessa analyseras och diskuteras bland annat på avdelningsledningsgruppsmöten. Sena beslut anmäls som avvikelser.

I statistikunderlagen ser vi att det finns en variation i hur de fyra regionala socialförvaltningar beräknar de 14 dagarna och mot vilken juridisk grund eller rättspraxis denna beräkning sker. Här ser vi gärna att socialförvaltningarna når en samsyn kring hur de 14 dagarna ska beräknas.

Verksamheten arbetar aktivt för att få till stånd ett gemensamt arbetssätt kring barns delaktighet. Det pågår ett arbete med att införa metoden LÖSA!¹⁹ för att stärka barns delaktighet. Uppföljningen visar att samtliga barn i det stickprov som gjordes i samband med årets granskning av familjehemsplaceringar,

¹⁹ LÖSA! är en metod för ett starkt barnrättsperspektiv inom socialtjänstens barn och unga. I metoden finns olika verktyg för att barn i kontakt med socialtjänsten ska få möjlighet att vara delaktiga.

kommer till tals i utredningen. Barns delaktighet diskuteras på metodträffar och finns med som en aspekt i verksamhetens egenkontroll. En rutin för egenkontroll är upprättad och egenkontroll genomförs varannan månad. Enhetschef och 1:e socialsekreterare går igenom utfallet. En gång per termin presenteras resultaten på arbetsplatsträffen.

6.2 Uppföljning av ekonomiskt bistånd

Stadsrevisionen granskade år 2021 om nämnden hade en tillräcklig intern styrning och kontroll vid handläggning och utbetalning av ekonomiskt bistånd. Granskningen resulterade i att vi riktade följande rekommendation till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar socialnämnden Sydväst att säkerställa att kontroller genomförs i enlighet med beslutad plan för egenkontroll samt att resultatet från kontrollerna analyseras och används, tillsammans med andra uppföljningar och kontroller, i nämndens övergripande systematiska kvalitetsarbete.

Vi har i år följt upp denna rekommendation genom att ställa kompletterande frågor till förvaltningen utifrån nämndens yttrande. Förvaltningen har inkommit med skriftliga svar på dessa frågor.

6.2.1 Bedömning

Stadsrevisionen gör bedömningen att nämnden har omhändertagit rekommendationen.

6.2.2 Iakttagelser

Uppföljningen visar att verksamheten arbetar med sitt systematiska kvalitetsarbete på flera olika sätt. Förste socialsekreterare har ärendegenomgångar med handläggarna kontinuerligt med syfte att bland annat följa upp ärenden för att säkerställa att rätt insats och handlägningsprocess utförs. Dessa kompletteras även med en fördjupad ärendegenomgång. En intern kontroll av utbetalningar av ekonomiskt bistånd sker dagligen. Eventuella avvikelser hanteras och åtgärdas enligt gällande rutin. Egenkontrollerna analyseras och följs upp på avdelningsledningsgruppsmöten med jämna mellanrum. Utvecklingsområden kopplat till handlägningsprocessen diskuteras på arbetsledarmöten men även på metodmöten och ärendegenomgångar.

6.3 Uppföljning av den interna kontrollen av intäktsprocessen vad gäller bostadshyror

I revisionsredogörelsen för revisionsåret 2021 gjorde stadsrevisionen bedömningen att den interna kontrollen i intäktsprocessen vad gäller bostadshyror behövde stärkas. Vi lämnade därför följande rekommendation:

Stadsrevisionen rekommenderar socialnämnden Sydväst att stärka den interna kontrollen i intäktsprocessen vad gäller bostadshyror med fokus på kontroller som säkerställer en fullständig och korrekt fakturering.

6.3.1 Bedömning

Stadsrevisionen gör bedömningen att nämnden har omhändertagit rekommendationen.

6.3.2 Iakttagelser

I samband med den uppföljande granskningen under året har vi noterat att det numera finns en ny rutin för intäktsprocess av bostadshyror som håller på att implementeras i verksamheten från november 2022. I rutinen framgår ansvarsfördelning och arbetsrutin från faktureringsuppdraget, uppföljning och säkerställande av process samt kreditering. Det framgår bland annat att interna stickprovskontroller för att säkerställa korrekt hyresintäktsprocess sker regelbundet. Vi bedömer därmed att nämnden har vidtagit åtgärder utifrån lämnad rekommendation. Förvaltningen behöver dock fortsatt säkerställa att den nya rutinen efterlevs.

7 Stadsrevisionens uppdrag och rapportering

Den kommunala revisionen är ett lokalt demokratiskt kontrollinstrument med uppdrag att granska den verksamhet som bedrivs i kommunen.

Revisorerna är förtroendevalda och utses av kommunfullmäktige. I Göteborg är de totalt 22. Revisorerna är oberoende och granskar på kommunfullmäktiges uppdrag, och därigenom indirekt också för medborgarna.

Revisorerna prövar årligen om ledamöterna i kommunstyrelsen och nämnderna fullgör sina uppdrag. Revisorerna uttalar sig årligen om nämndledamöternas ansvar i en revisionsberättelse som lämnas till kommunfullmäktige. Utöver revisionsberättelsen upprättar revisorerna även revisionsredogörelser, en för varje nämnd. I revisionsredogörelsen sammanfattas all granskning som revisorerna har genomfört i nämnden under året.

Bland de valda revisorerna utser kommunfullmäktige även lekmannarevisorer. Dessa har ett självständigt uppdrag att granska de bolag som helt eller delvis ägs av kommunen. I Göteborg utses två lekmannarevisorer för varje bolag.

Revisorerna genomför också särskilda granskningar som i regel rör flera nämnder och bolag. Dessa redovisas löpande under året till kommunfullmäktige i revisionsrapporter.

Revisorerna tar även varje år fram en årsredogörelse som sammanfattar all den granskning som har gjorts i kommunen under det aktuella året.

Revisorernas rapporter hittar du på www.goteborg.se/stadsrevisionen.

8 Språkbruk och revisionstermer

När revisorerna har genomfört en granskning lämnar de ofta rekommendationer till de granskade nämnderna och bolagen. Ibland lämnar de även revisionskritik.

Rekommendationer lämnas när revisorerna ser förbättringsområden i verksamheten. Rekommendationerna syftar till att utveckla och förbättra verksamheten.

Revisionskritik lämnas när revisorerna ser brister i verksamheten som är av mer allvarlig karaktär. Revisionskritik graderas genom begreppen erinran eller anmärkning. Anmärkning är allvarligast. När det gäller nämnderna kan en anmärkning lämnas med eller utan tillstyrkan om ansvarsfrihet.

Under kommande år följer revisorerna upp vilka åtgärder som nämnden eller bolaget har gjort för att följa revisorernas rekommendationer.

Stadsrevisionen

Postadress: Box 2141, 403 13 Göteborg

Besöksadress: Stora Badhusgatan 6

Göteborgs Stads kontaktcenter: 031-365 00 00, kansli: 031-368 07 00

stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se

www.goteborg.se/stadsrevisionen